

EU-kommissionens förslag till modernisering av EU:s upphovsrättsreglering

Föreningen Sveriges Tidskrifter representerar över 330 fack-, special-, konsument-, serie- och kulturtidskrifter. Av alla upplagekontrollerade tidskrifter är det mer än 80 procent.

Tidskrifterna medverkar som förmedlare av nyheter, information och underhållning, i opinionsbildning och undervisning, i samhällsdebatten och den kulturpolitiska debatten. De är alltså av stor betydelse för den demokratiska debatten liksom för att på alla områden bidra till att fördjupa och utveckla företag, organisationer, samhälle och individer.

Sveriges Tidskrifter har getts tillfälle att yttra sig över remiss (Ju2016/06404/L3). Vi begränsar vår yttrande till artiklarna 4,5, 7,8,11,14, 15 och 16.

Avdelning II Åtgärder för att anpassa undantag och inskränkningar till en digital och gränsöverskridande miljö

Artikel 4

Förslaget innebär att medlemsstaterna ska föreskriva en inskränkning i de rättigheter som fastställs i artikel 2 och 3 i direktiv 2001/29/EG, artiklarna 5 a och 7.1 i direktiv 96/9/EG, artikel 4.1 i direktiv 2009/24/EG och artikel 11.1 i nu aktuella direktivförslag för att möjliggöra digital användning av verk och andra alster uteslutande i illustrativt syfte inom undervisning. Förslaget avstyrks, då det nyttjande som förslaget är tänkt att möjliggöra bäst hanteras genom licenser. Licensierings-ordningarna på undervisningsområdet är väl utbyggda och uppvisar en flexibilitet som inte kan uppnås genom lagstiftning. Förslaget innehåller visserligen en rätt för medlemsstaterna att föreskriva att inskränkningen inte gäller generellt eller i fråga om särskilda typer av verk eller andra alster, förutsatt att lämpliga licenser som tillåter de åtgärder som avses i inskränkningen finns lätt tillgängliga på marknaden, men förslagets utformning reser frågor om bland annat hur en sådan bestämmelse skulle påverka licensieringsmöjligheterna i ett skede där lagstiftningen är genomförd, men där inga färdiga licenser finns på marknaden.

I övrigt ansluter sig Sveriges Tidskrifter till det remissvar som ingivits av den ekonomiska föreningen Bonus Copyright Access, i vilken Sveriges Tidskrifter är medlem.

Artikel 5

Ett nytt undantag som tillåter att kulturarvsinstitutioner framställer kopior av verk eller andra alster som finns permanent i deras samlingar, oavsett form eller medium, föreslås. Exemplarframställningen får dock endast ske om syftet är att bevara verken eller andra alster. Den får vidare bara ske i den utsträckning som är nödvändig för ett sådant bevarande.

Sveriges Tidskrifter kan konstatera att den föreslagna bestämmelsen i huvudsak motsvaras av redan gällande svenska bestämmelser. Vad gäller museernas bevarandekopiering, som idag inte omfattas av den rätt till bevarandekopiering som gäller för arkiv och bibliotek, föreligger ett utredningsförslag som, om det genomförs, skulle innebära att de svenska bestämmelserna fullt ut motsvarar förslaget. Sveriges Tidskrifter har inget att erinra mot den föreslagna ordningen.

Avdelning III Åtgärder för att förbättra licensieringspraxis och säkerställa bredare tillgång till innehåll

Artikel 7 och artikel 8

Genom artiklarna introduceras en struktur för rättighetsklarering av utgångna verk i kulturarvsinstitutionernas samlingar som utformats med utgångspunkt i de nordiska avtalslicenssystemen. Sveriges Tidskrifter välkomnar ansatsen, inte minst då den tydliggör att licensieringslösningar som genom lagstiftning ges en utsträckt verkan inte ska betraktas som inskränkningar, utan – som också framgår av skäl 18 i Direktiv 2001/29/EG – istället ska betraktas som förvaltning av rättigheter.

Sveriges Tidskrifter menar emellertid att den föreslagna bestämmelsens närmare utformning är alltför detaljerad och därmed riskerar att leda till att syftet med bestämmelserna – d v s att underlätta licensiering – motverkas i länder med fungerande system för kollektiv rättighetsklarering på området. Härvidlag kan särskild uppmärksammas bedömningen av när ett verk ska anses var utgången, de krav som ställs på representativitet och vilken medlemsstat som ska vara relevant vid representativitetsbedömningen.

Sverige bör istället verka för att bestämmelserna utformas på ett sätt som i högre grad överensstämmer med det svenska systemet.

Avdelning IV Åtgärder för att uppnå en välfungerande marknadsplats för upphovsrätt

Artikel 11

Förslaget innebär att en ny närstående rättighet införs för digital användning av presspublikationer.

Sveriges Tidskrifter välkomnar det erkännande och främjande av tidskriftsutgivarnas organisatoriska och finansiella bidrag till produktion av presspublikationer som förslaget syftar till.

Tidskriftsområdet kännetecknas av en stor mängd avtal som inte sällan är muntliga. Detta innebär att de ekonomiska trösklarna för att beivra intrång i större skala kan bli oöverstigliga endast på grund av kostnaderna för att styrka partsbehörighet.

Svårigheten att tillvarata sin rätt torde i sin tur påverka möjligheterna att effektivt licensiera tidskriftsinnehåll på onlinemarknaden.

Införandet av den nu föreslagna rättigheten bedöms således ha stor betydelse för såväl tidningsutgivarnas möjligheter att i praktiken kunna beivra intrång, som möjligheterna att licensiera innehåll till tjänsteleverantörer. Förslaget bidrar till bättre

rättslig förutsebarhet och en bättre konkurrenssituation mellan de tjänsteleverantörer som betalar för sin användning av innehåll och de som inte gör det.

Artikel 14

Sveriges Tidskrifter avstyrker förslaget. Visserligen föreslås att en ordning där hänsyn ska tas till de specifika förhållanden som gäller för en viss sektor. Detta torde innebära att förslaget i praktiken inte skulle leda till någon förändring på tidskriftsmarknaden, där ersättning regelmässigt utgår med engångsbelopp, och där värdet av de enskilda prestationerna i en tidskrift inte kan urskiljas från varandra i här relevant avseende. Det skulle inom tidskriftsområdet också leda till en oproportionerlig och mycket betungande börda att redovisa de efterfrågade uppgifterna. Sådana uppgifter skulle i många fall också anses utgöra företagshemlighet som skulle leda till skada i konkurrenshänseende. Det torde därför främst vara vid royaltyavtal som en sådan bestämmelse skulle aktualiseras. Vid denna typ av avtal torde det redan av allmänna rättsgrundsatser följa en rätt att få tillgång till underlagen som ligger till grund för beräkning av ersättningens storlek. För förlagsavtal finns dessutom en regel i Upphovsrättslagens 35 § om redovisningsplikt. Det ska noteras att tidningar och tidskrifter är uttryckligt undantagna genom bestämmelsen i 38 § URL. Det finns även möjligheter att få tillgång till informationen med stöd av reglerna om edition.

Sammantaget menar Sveriges Tidskrifter att den rättsliga osäkerhet som de föreslagna reglerna kan komma att innebära inte vägs upp av någon potentiell förbättring av regelsystemet.

Artikel 15 och artikel 16

Sveriges Tidskrifter avstyrker förslagen och konstaterar att det redan idag finns en möjlighet att helt eller delvis jämka avtal som är oskäligen med stöd av Avtalslagens 36 §. Vid jämkningen kan hänsyn tas till såväl omständigheterna vid avtalet tillkomst som senare inträffade förhållanden.

Sveriges Tidskrifter har också svårt att överblicka hur den föreslagna tvistlösningsmekanismen skulle utformas och vad den skulle bidra med. De intresseavvägningar som legat till grund för det idag gällande regelverket rörande t.ex. mål av mindre värde och fördelning av rättegångskostnader torde inte ha mindre relevans i nu aktuella situationer. Det saknas därför anledning att införa ytterligare ett tvistlösningsförfarande som endast innebär en ökad risk för parallella förfaranden.

Stockholm den 26 oktober 2016

Kerstin Neld
Vd Sveriges Tidskrifter